

Möt framtidens
beslutsfattare

Listiga rävar
lurar SKB

Finlands väg
till slutförvar

Sopor i gropar
ger kunskap

**Lagerbladet Oskarshamn
juni 2004**

Listiga rävar lurar SKB	3-5
Notiser	6
Dagens ungdomar – framtidens beslutsfattare	7-11
Svalt intresse för samråd bland Oskarshamns miljöorganisationer	12
En tur i underjorden – populärt för Oskarshamns turister	13
Så gör de i andra länder – Finland	14-17
Populära exkursioner i Misterhults socken	18
Dubbelt silver till film om Paldiski	19

Omslaget: Oliver Fornander
gräver en sogprop.

Foto: Curt-Robert Lindqvist

Ett omärkt besök hos de vilda djuren

Vilda djur har vi gott om här i de småländska skogarna. Ibland får man påhälsning i trädgården och ibland gör man själv besök i djurens hem. I grannhuset bor en ekorrhämsfamilj som har sitt dagliga promenadstråk längs min gärdsgård. Det är verkligen underhållande att se hur de pilar fram och tillbaka längs staketet för att hämta mat. Det är inte bara i fablerna som ekorrar är flitiga, det är de i verkligheten också, vill jag lova.

Ett annat djur som ofta förekommer i fablerna är räven. Och räven ska ju vara ett listigt djur sägs det. Om det stämmer vet jag inte, men nyligen hade jag förmånen att få göra ett kort omärkt besök hos en räv.

Jag var ute på en skogspromenad en solig vårdag då jag fick se en räv ute på en äng. Mina tidigare bekanskap med rävar har varit ytterst flyktiga, då de i rask takt rusat framför bilen under en nattlig bilfärd.

Men den här räven hade inte bråttom. Han gick där och nosade i gräset, satte sig i solen och putsade pälsen. Efter ett tag spetsade han öronen och smög fram till en grästuva, tog sats och skuttade över. Kanske fångade han en sork. Eller kanske var det bara en lek.

Jag stod en bra stund och tittade på räven som levde sitt liv där ute på ängen. Det kändes nästan som en dokusåpa, där filmkameran rullar i hemlighet.

Det här var en av de få gånger då jag fick vara gäst hos de vilda djuren, utan att de visste om att jag var där. Därför var det också lite extra spännande att följa med rävforskare Magnus Tannerfeldt ut när han skulle räkna rävar i Misterhults skogar. Och hur det är ställt med rävens lista, ja det får ni själva bedöma efter att ha läst reportaget.

Längre fram i tidningen möter vi Oskarshamnsungdomar som funderar över framtidens kärnavfallshantering. Vi hälsar också på hos vårt grannland, Finland, som faktiskt är först i världen med att börja bygga ett slutförvar för använt kärnbränsle.

Trevligsommar!

Anna W.
Anna W

Foto: Curt-Robert Lindqvist

Lagerbladet är Svensk Kärnbränslehantering AB:s externa informationstidning. Den vänder sig i första hand till kommuninvånarna i Oskarshamn och Östhammars kommuner, där det pågår platsundersökningar för en eventuell lokalisering av ett djupförvar för använt kärnbränsle. Tidningen ges ut i två lokala editioner, en för Oskarshamns kommun och en för Östhammars kommun, fyra gånger per år.

Redaktör: Anna Wahlstéen.

Platsundersökning Oskarshamn, Simpevarp, 572 95 Figeholm. Telefon 0491-76 80 96. E-post: anna.wahlsteen@skb.se
www.skb.se/oskarshamn. I redaktionen ingår också Moa Lillhonga-Åberg, Östhammar, och Inger Brandgård, Stockholm.

Ansvarig utgivare: Sten Kjellman

Huvudkontor: SKB, Box 5864, 102 40 Stockholm.
Telefon 08-459 84 00, fax 08-661 57 19
info@skb.se, www.skb.se

Lagerbladet produceras i samarbete med ArtoDito/Tryckindustri Information AB.

ISSN 1651-8675

Om du har frågor om SKB:s verksamhet i din kommun, kontakta gärna SKB:s informationsgrupp i Oskarshamn på telefon 0491-76 78 00.

Informationsgruppen: Stefan Bergli, bild- och webbansvarig, Eva Häll, informatör, Anna Wahlstéen, redaktör, Annika Broman, informatör, Johnny Rönnfjord, gruppchef information.

Listiga rävar lurar SKB

Såväl i sagor som i sägner spelar han en viktig roll, den kanske listigaste av skogens alla djur – räven. För nog är han smart alltid och väldigt personlig. I alla fall om man får tro rävforskare Magnus Tannerfeldt, som under valborgsmässohelgen var i Oskarshamn för att göra något som ingen tidigare gjort: inventera rävstammen i Misterhults skogar.

Men att överlista rävarna var inte så lätt som man kan tro.

- Text: Anna Wahlstéen
- Foto: Curt-Robert Lindqvist

Lars Thiel lyser in i skogen för att se skogens vilda djur.

Vid platsundersökningen i Oskarshamn har SKB kartlagt en hel del vilda djur i trakterna runt Misterhult. Under valborgsmässohelgen hade turen kommit till rävarna.

Ett första försök att räkna rävar hade gjorts vid platsundersökningen i Forsmark, där SKB hade använt sig av fällor. Men det var en föga framgångsrik metod. Ett par grävlingar lät sig luras in i fällorna, men inte en enda räv. Magnus Tannerfeldt, som efter femton år som rävforskare lärt känna djuren på nära håll, blev knappast förvånad.

– De flesta rävar är för smarta för att låta sig fångas i fällor. De jagas så pass mycket att de lär sig hur de ska undvika att bli fångade.

Rävar – häftiga djur

Han har sett exempel på rävar som kan ligga och vila i timtal alldeles utanför fällan, oavsett vilka godsaker som doftar där inifrån. Andra rävar verkar nästan gilla att bli fångade. De vet att de får lite god mat av rävforskarna och finner sig i att bli lite ompysslade innan de blir släppta.

Magnus är numera specialiserad på

fjällrävar och arbetar som samordnare för Nordiska fjällrävenprojektet. Där ägnar han stor möda åt att försöka rädda det fåtalet fjällrävar som finns i dag; i Sverige finns endast ett 50-tal.

Varför blev du intresserad av just rävar?

– Rävar är faktiskt häftiga djur, de är sådana personligheter. Redan som valpar kan man se hur olika de är, en är lugn, en annan är kaxig och en tredje vakar och håller koll på omgivningarna.

Ny metod

Efter SKB:s misslyckade rävinventering med fällor fick Lynx miljöbyrå, med Magnus i spetsen, uppdraget att prova en ny metod – nattlig inventering med spotlight. Under fyra nätter skulle han tillsammans med sina två kollegor, Lars Thiel och Bosse Björnsäter, försöka räkna rävar längs vägarna i Misterhults skogar. Genom att lysa med starka strålkastare in i skogen hoppades de kunna få syn på rävarna. De skulle notera alla djur de såg, men det var främst rävar och grävlingar som SKB behövde uppgifter om.

– Vi har inte provat den här metoden i sån här terräng tidigare, så vi vet inte säkert om den fungerar, förklarar Magnus Tannerfeldt.

Inventering med spotlight är vanlig nere i Centraleuropa där landskapet är

öppet och sikten god. Frågan är hur långt in i den täta smålandsskogen man över huvud taget ser med hjälp av strålkastarna.

När klockan närmade sig niosnåret och halvmånen blinkade förnöjt ovanför de svarta taken i Simpevarps by var det dags för trion att ge sig iväg. Magnus körde ut på kustvägen i riktning mot Klintemåla och sänkte farten; de måste ju hinna se alla djur längs vägen. Lars och Bosse lyste med sina spotlights in i skogen och ögonen flackade fram och tillbaka för att upptäcka minsta rörelse.

Ogenomträngligt mörker

Magnus svängde in mot Mederhult och skogen tätnade ordentligt. I dagsljus skulle det vara en enkel match att se mellan trädstammarna. Men i mörkret blev de som en skyddande ridå där varken strålkastarnas sken eller den mänskliga blickens kunde tränga igenom.

Plötsligt hojtade Lars till.

– Höger! Vid bikuporna!

Allas ögon riktades mot höger, blickarna letade i mörkret. Men det djur, som stod där för ett ögonblick sedan, hade redan försvunnit in i skogen.

– Djuren syns tydligt eftersom strålkastarnas ljus reflekteras i deras ögon, men vi måste ju också hinna se vilket djur det är, säger Lars.

Magnus Tannerfeldt provar utrustningen i Simpevarps by innan de ger sig ut på Misterhults vägar för att räkna rävar.

Den här gången gick det för snabbt. Kanske var det en räv som smet iväg under grenarna eller ett rådjur som ljudlöst sprang in bland träden.

Det blev flera timmars letande utan en enda skymt av någon räv. Kanske visste de hur de skulle hålla sig undan för att inte hamna i statistiken.

Under de fyra nätterna som trion var ute på vägarna i Misterhult såg de två grävlingar, 115 rådjur, 28 harar och 13 älgar. Men bara tre rävar.

Betyder det att det inte finns så mycket räv i de här trakterna?

– Nej, vi borde ha sett fler än vad vi gjorde. De verkar vara väldigt misstänk-

samma och skygga av sig, säger Magnus Tannerfeldt.

Räven som lurade Magnus

Ta till exempel den räv som Magnus såg smita in bakom en loge längre fram längs vägen. Han körde sakta fram för att se bättre, men räven var försvunnen.

– Av en händelse tittade jag bakåt och då stod räven där, en bra bit bort på vägen och tittade på oss, skrattar Magnus och erkänner att han hade blivit grundlurad av den lille krabaten.

När räven fått syn på bilen måste den ha tvärvänt, sprungit bakom logen, smugit längs en häck och sedan hoppat genom häcken och upp på vägen igen för att undvika strålkastarna.

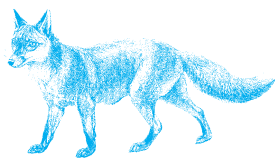
Efter detta kan nog Misterhults rävar betraktas som minst lika smarta som sagorna säger. Och vi kan konstatera att SKB ännu en gång gått bet på att räkna dessa listiga djur. De tre rävarna som Magnus och hans kollegor såg kan duga som jämförelsetal, om man någon gång i framtiden gör ett nytt försök att räkna rävar i Misterhults skogar.

Rävens list känd sedan länge

Räven är antagligen det vilda djur som tilldragit sig störst intresse inom folkloren, särskilt i Europa och Asien. Även i den äldre lärda traditionen var räven ett favoritobjekt alltsedan Plinius den äldres tid. Det var särskilt rävens list och förlagenhet som framhävdes. Inom folktron betonas också rävens slughet: han hypnotiserar hönsen tills de faller till marken.

Framför allt har räven fungerat som aktör i sagor, dock på olika sätt i skilda genrer. I djurfablerna är räven den klassiske tricks-tern liksom i europeisk och åtskillig asiatisk berättartradition. Det är särskilt vargen och björnen som utsätts för hans spratt.

Källa: Nationalencyklopedin

Varför räknar SKB rävar?

Att räkna rävar är bara en liten del av alla de djur- och växtinventeringar som SKB gör i omgivningarna runt platsundersökningen i Oskarshamn. Syftet är att beskriva hur platsens ekosystem ser ut i dag – och hur de kan komma att förändras i framtiden.

Beskrivningen används främst för att ta reda på vilka miljökonsekvenser ett djupförvar kan ge.

Rävarna, liksom andra djur och växter, kommer alltså att finnas med på ett hörn i den miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som SKB lämnar in till myndigheterna vid ansökan om att få bygga ett djupförvar för använt kärnbränsle.

I Forsmark borras det sjätte djupa hålet

På bilden kommer Christian Steen genom skogen med borrkärnor från det femte kilometerdjupa borrhålet i Forsmark. Borrkärnorna är unika i sin längd och visar på ett sprickfattigt berg.

Att borra kärnborrhål innebär att borrkärnor tas upp ur berget i tremeterslängder. Det är ovanligt att de kan tas upp intakta i hela längder. Närmare 40 sådana hela borrkärnor har SKB tagit upp ur kärnborrhål nummer fem vid Bolundsfjärden i Forsmark.

– Vi jagar sprickzoner men ännu har vi inte hittat några i femman, säger platschef Kaj Ahlbom. Den detaljerade sprickkarteringen av borrkärnorna har påbörjats.

Borrningar i de första kärnborrhålen i Forsmark visar alltså på ett sprickfattigt och ”torrt” berg. Men många andra frågor ska besvaras innan SKB vet om Forsmark är lämpligt för ett djupförvar för använt kärnbränsle eller inte. Just nu pågår bergspänningsmätningar och det finns indikationer på att berget i Forsmark har relativt höga bergspänningar. Resultaten är avgörande för hur ett förvar utformas och på vilket djup det kan byggas.

SKB har påbörjat kärnborrningen av det sjätte kilometerdjupa borrhålet. Det är placerat vid Puttan på Bolundsfjärdens östra sida.

Platserna för borrarplatserna sju och åtta har också valts och godkänts av länsstyrelsen. ”Sjuan” placeras i bostadsbarackbyn i

Foto: Lasse Modin

Forsmark och ”åtta” ännu närmare kärnkraftverket, nästan på stranden till inloppstunneln för kylvattnet. Det innebär att SKB alltmer koncentrerar sina borringar till kandidatområdets norra del.

– Vi vill veta var det ”goda” berget slutar mot norr, säger platschef Kaj Ahlbom. Var det slutar mot sydväst vet vi redan. Vi håller helt enkelt på att ”ringa in” det ur förvarssynpunkt bästa ber-

Berggrundskartering pågår i omgivningarna runt Laxemar. Foto: Curt-Robert Lindqvist

Platsundersökningen i Oskarshamn

Platsundersökningen i Oskarshamn koncentreras nu till Laxemar, som är det andra av platsundersökningens två delområden. Tidigare har undersökningar gjorts i delområde Simpevarp.

Just nu borras platsundersökningens två första kärnborrhål i Laxemar. Sedan tidigare finns redan två djupa borrhål som borrades inför byggandet av Äspölaboratoriet. Samtidigt planeras var platsundersökningens kommande fyra-fem borrhål ska placeras. Två av dessa borras under hösten. Därefter räknar vi med att ha lika stor kunskap om berget i Laxemar som vi hittills har skaffat oss om Simpevarps berggrund.

I Laxemarområdet och dess närmaste omgivning pågår också geologisk kartering av bergarter och jordarter. I området har vi utfört seismiska undersökningar för att klargöra var och hur deformationszoner förekommer. Kartläggning av vegetation och inventering av vilt pågår och kommer att fortsätta under hela sommarhalvåret.

Dagens ungdomar – framtidens beslutsfattare

■ Text: Anna Wahlstéen
■ Foto: Curt-Robert Lindqvist

SKB:s tidsplan för djupförvaring av använt kärnbränsle sträcker sig långt fram i tiden, ett drygt halvsekel framåt. Då är det inte längre vår generation som bestämmer, utan våra barn – och barnbarn.

Det är dagens ungdomar som kommer att besluta om att ta ett djupförvar i drift. Och det är deras barn som kommer att bestämma när förvaret ska förslutas, någon gång i mitten av detta århundrade.

På följande sidor möter du elever från Oscarsgymnasiet som engagerat och insiktsfullt diskuterar framtid och ansvar. Du möter också elever från skolorna i Misterhult som lär sig att städa. Och ta hand om sitt eget avfall.

Elever från skolorna i Figeholm, Fårbo och Misterhult besöker Äspö.

Elever gav svar i debatt om kärnavfall

■ Text: Anna Wahlstéen
■ Foto: Curt-Robert Lindqvist

Kors och tvärs genom naturvetenskap och samhällsdebatt kryssade de sex klasserna från Oscarsgymnasiet som i början av maj besökte Äspö. Under de två dagarna, som kallas just Kors- och Tvärsdagarna, fick eleverna lära sig om naturen, berget och en hel del om kärnavfallshantering.

Och framför allt fick de debattera: vem är det egentligen som ska fatta beslut om djupförvaring av använt kärnbränsle?

Lotta Liljemark ledde debatten med eleverna under Kors- och Tvärsdagarna. Hon bor i närheten av SKB:s platsundersökning i Laxemar och är ordförande i LKO:s Misterhultsgrupp (LKO = Lokal kompetensuppbyggnad i Oskarshamns kommun – projekt kärnavfall). Debatten handlade om ansvarsfrågor. Något som eleverna på det naturvetenskapliga programmet i Oscargymnasiet gärna diskuterade.

Vem ansvarar för att fatta beslut om att bygga ett djupförvar för använt kärnbränsle? Och vad händer om beslutsfattarna bestämmer att det ska byggas ett djupförvar där du bor?

– Om det är bästa platsen för ett djupförvar så tycker jag att det är okej, även om det hamnar just där jag bor, säger Lisa Gunnarsson.

Kristina Mattsson håller med.

– Jag tycker inte att kommuninvånarna ska ha sista ordet i en sådan fråga, man måste lita på experterna. Det är också viktigt att politikerna är väl insatta eftersom det är de som bestämmer i slutändan.

Gemensamma beslut bäst

När hela klassen besvarade frågan tyckte de flesta att det är experterna som ska fatta beslut. Men en handfull elever tyckte att beslutet ska fattas gemensamt av många olika grupper i samhället – experter, politiker och invånare.

När ska vi då fatta beslut? De flesta tyckte att vi ska invänta bättre teknik innan vi låser fast oss vid en enda metod.

– Om hundra år kanske vi kan mer och då bör det finnas möjlighet att byta metod, tyckte Karl-Johan Tern.

Eleverna tar vattenprov i Äspötunneln.

Samtidigt påpekades faran med att låta avfallet ligga kvar uppe vid markytan under lång tid framöver.

– Vi kan inte skjuta på det här beslutet i oändlighet. Men jag tycker att det är viktigt att vi kan återta avfallet i framtiden om vi hittar en bättre metod, säger Kristina Mattsson.

Eleverna på det naturvetenskapliga programmet diskuterar ansvarsfrågor med Lotta Liljemark.

En nära studie av enbärsris.

Ska vi ta hand om avfall från andra länder? Sofi Jonasson och Therese Gunnarsson diskuterar med klasskamraterna.

Därefter diskuterades internationella aspekter av kärnavfall. Ska vi skicka avfallet utomlands? Eller ska vi kanske ta hand om andra länders avfall, här Sverige?

Viktigt med eget ansvar

Där gick åsikterna isär. Några tyckte att det är helt okej att skicka det utomlands för djupförvaring, om förutsättningarna i berggrunden är bättre där. Andra tyckte att vi har ansvar att ta hand om vårt eget avfall, det är inget vi ska skyffla över på någon annan.

– Det kan ju vara fattiga länder som tar emot avfallet och de har kanske inte kompetensen för att göra det tillräckligt säkert. I så fall är det vårt ansvar att hindra

att de får ta hand om det, säger Jenny Lu.

Karl-Johan Tern hade ett annat förslag:

– Jag tycker att det är bra om vi samarbetar med andra länder, men vi ska inte lägga över ansvaret på något annat land.

Vidare under dagen på Äspö fick eleverna naturguidning längs Äspöstigen. SKB:s Mathias Karlsson stod för, som han uttryckte det, den hårda kunskapen – geologin. Naturguide Anette Carlsson höll i den något mjukare kunskapen – biologin.

– Eleverna får mäta pH i vatten och vi pratar om försurning i naturen. Det är inte alla som vet att fiskar faktiskt drunknar om pH-värdet är under 4,5. Aluminium fälls ut i vattnet och fastnar på fiskarnas gälar med följd att de drunknar, berättar Anette Carlsson.

Besök under jord

Sist på schemat stod ett besök under jord. Där blev det kemi med SKB:s laboratorieassistent Maria Martin Nordenskjöld. Eleverna mätte salthalt i havsvatten och i grundvatten från Äspötunneln. Vad som var mest salt? I just det här vattnet från Äspötunneln var salthalten 1,35 procent medan havsvattnet utanför Äspö hade 0,35 procents salt.

Vad var då roligast under dagen? Therese Jonasson, Lisa Gunnarsson och Kristina Mattsson var helt överens: debatten var bäst.

– Vi pratar inte om sånt här med varandra i vanliga fall, därför var det så roligt att komma hit och få diskutera, säger Lisa Gunnarsson.

VAD TYCKER DU?

Om det bestämdes att det skulle byggas ett djupförvar för använt kärnbränsle där du bor, vad skulle du tycka om det?

Mårten Rosén:

– Det skulle vara helt okej. De har ju så bra teknik i dag, så det skulle jag nog inte tycka illa om.

Anna Björkesjö:

– Om det visade sig vara den bästa platsen så skulle det väl vara okej, men jag skulle flytta någon annanstans.

Magnus Svensson:

– Jag skulle inte flytta därifrån, och för min del tror jag inte att det skulle spela någon roll om det byggdes ett djupförvar där.

Beställ nya På Djupet

En ny och uppdaterad version av SKB:s skolmaterial **På Djupet** finns nu att beställa.

Materialet vänder sig till **lärare och elever i årskurs 9 och uppåt.**

På Djupet behandlar SKB:s uppdrag och verksamhet utifrån olika perspektiv och spänner över många ämnesområden; från teknik till etik, från naturvetenskap till samhällskunskap. På Djupet innehåller ett magasin, videofilmer, cd-romspel och en lärarhandledning.

Beställning görs kostnadsfritt via e-post till helene.stylin@skb.se.

Geolog Jan Mikaelsson berättar om istidens framfart för eleverna.

Mathias Jacobsson satte spaden i jorden och grävde soppropar.

Sopor i gropar gav kunskap

Vad gör vi egentligen med våra sopor? Försvinner skräpet bara för att vi gräver ner det? Nej, riktigt så enkelt är det inte. Det fick eleverna i årskurs sex från Misterhult, Fårbo och Figeholm erfara när de bjöds in till SKB och Äspö i mitten av maj. Då fick de lära sig vad som händer med de sopor som slängs i naturen – och hur SKB tar hand om det avfall som är radioaktivt.

■ Text: Anna Wahlstéen ■ Foto: Curt-Robert Lindqvist

Det blev mycket prat om sopor och skräp denna regniga majdag då sjätteklassarna från Misterhult, Fårbo och Figeholm besökte SKB och Äspö. Målsättningen var att eleverna skulle få en portion naturlära i kombination med en portion soppantering.

Dagen riktade sig till eleverna i de tre skolorna som ligger närmast det område där SKB:s platsundersökning pågår. SKB:s Katarina Odéhn och Annika Broman hade tidigare varit ute på skolorna och introducerat eleverna i SKB:s verksamhet.

Bor nära kärnavfallet

Veronica Engström, lärare på Fårbo-skolan, är positiv till att SKB ger dessa elever extra uppmärksamhet.

– De här barnen bor nära kärnkraften och kärnavfallet men de vet inte så mycket

om det. Därför tycker jag att det är bra att de redan nu i årskurs sex får komma hit till Äspö och lära sig mer om SKB.

Dagen började med en geologisk historielektion med geolog Jan Mikaelsson från Högskolan i Kalmar. Ute i naturen tittade de på lämningar från såväl istiden som senare tidsepoker.

Eleverna gick förbi en stenhög och Jan Mikaelsson lät eleverna gissa hur den sett ut förr i tiden. Emily Fransson och Hanna Wiberg från Figeholmsskolan visste svar på frågan.

– För det första fanns det inget träd här, sa Emily.

– Och från början var högen större och stenarna låg mer samlade, för det här är en grav från vikingatiden, berättade Hanna.

Därefter blev det korggrillning och tipspromenad längs Äspöstigen. Efter-

middagen ägnades åt soppantering för hela slanten.

OKG:s sopgummor

– Det är viktigt att man tar hand om sitt eget avfall och vi på SKB tar hand om radioaktivt avfall, berättade Annika.

– Man kan säga att vi är OKG:s sopgummor som tar hand om avfallet från kärnkraften, förklarade Katarina Odéhn.

Nu var det elevernas tur att vara sopgubbar och sopgummor. För här skulle grävas sopgropar. Redan i höstas hade Annika Broman och Katarina Odéhn grävt ner skräp i skogen. Det var läskburkar, bananskal, servetter, tuggummi och en hel massa annat som kan betraktas som sopor i största allmänhet.

Grävde sopgropar

Nu skulle eleverna gräva upp skräpet. Mathias Jacobsson utsågs till grävästare och satte spaden i jorden. Som väntat hittade de en cococolaburk som nästan var helt oförstörd. Ett halvruddet bananskal fanns också kvar i gropen. Andra saker, som tepåsar och pappersservetter hade förmultnat under sin tid i marken.

Mikael Halvarsson, lärare på Misterhultsskolan, var nöjd med dagen.

– Det är bra med miljöombyte för bar-

Nedräkning för Underground!

Och vad är det då? Jo, vår nya webbplats för ungdomar.

Ibland är det svårt att få ungdomar att intressera sig för det som vi håller på med på SKB. Kärnkraftsavfall! Det är inte precis det första man tänker på när man vaknar på morgonen, och visst kan det kan kännas hur tungt och tråkigt som helst. Men på Underground har vi ansträngt oss jättemycket för att förklara allt så enkelt som möjligt.

Sajten är inte riktigt klar ännu, men vi hoppas finnas ute på webben i slutet av juni. Och vi kan redan nu utlova en intervju med skivaktuella Dogge Doggelito.

Snart kan du alltså surfa in på www.skb.se/underground och läsa om hur strålande du själv är, och om hur vi i Sverige planerar att ta hand om avfallet i nästan obegripligt långa 100 000 år. Det är en fråga som rör även dig.

Vi ses!

Grillad korv smakade bra i det regniga vädret.

nen och det här har varit bra och pedagogiskt upplagt.

Kollegan Veronica Engström från Fårboskolan höll med.

– Barnen lyssnar bättre när andra vuxna pratar än när läraren de är vana vid håller lektion.

Som avslutning fick barnen gräva ner nytt skräp i groparna. Därmed är det redan förberett för nästa års sjätteklassare att komma till Äspö och lära sig sophantering och hur SKB hanterar radioaktivt avfall.

Fyra frågor till Annika Broman, skolinformatör på SKB i Oskarshamn

Vad gör du som skolinformatör?

– Jag besöker eleverna på deras skola och informerar om SKB:s verksamhet. Jag anordnar även temadagar för eleverna, både ute på skolorna och på våra anläggningar. Dessutom träffar jag lärarna och ordnar fortbildningsdagar för dem.

Varför är det viktigt att eleverna får information om SKB?

– Vår verksamhet påverkar ju deras framtid. I frågor om djupförvaring av använt kärnbränsle är den demokratiska processen viktig och dagens ungdomar är ju framtidens väljare. För att de ska kunna bilda sig en egen uppfattning är det otroligt viktigt att de vet hur kärnavfallet hanteras i dag och hur SKB vill lösa frågan i framtiden.

Är eleverna intresserade av kärnavfall?

– Nja, det är egentligen för långt tidsperspektiv för att eleverna ska intressera sig. Jag menar vi planerar att stoppa ner första kapseln i berget 2017 och förvaret ska förslutas 2060, det är ju jättelångt fram i tiden ur deras synvinkel. Därför är det viktigt att vi serverar information och fakta, gärna i samarbetet med OKG och kommunen, som också har del i den här processen.

Hur gör du för att väcka elevernas intresse?

– Jag försöker få dem att förstå att det här berör dem. Jag berättar om hur ett djupförvar kan komma att påverka kommunen med arbetstillfällen och liknande. Det är ju en jätteinvestering i storleksordningen en och en halv gånger kostnaden för Öresundsbron, så visst har det betydelse för ungdomarnas framtid om de stannar kvar i kommunen.

Mjukare promenad på Äspöstigen

Alla som brukar njuta av en promenad längs Äspöstigen eller kanske av SKB:s populära tipspromenader längs stigen, ska nu kunna promenera mjukare än tidigare. Under våren har nämligen stigen fått nytt underlag. Ett hundra kubikmeter bark har lagts ut för att göra den mer gångvänlig.

Äspöstigen är den naturstig som går runt hela Äspö och har sin utgångspunkt vid SKB:s forskarby. Den två kilometer långa stigen är flitigt använd av såväl privatpersoner som av SKB:s besökare. Längs stigen finns informations-tavlor som berättar om Äspös varierande natur. Här kan man hitta allt från tallskog och ängsmarker till havsvikar och våtmarker.

Äspödagen

I år var fjortonde året i rad som SKB arrangerade Äspödagen. Söndagen den 9 maj slogs dörrarna upp till Äspö forskarby. Cirka 330 personer besökte Äspö under dagen som bjöd på soligt väder och en hel del aktiviteter. Populärast var de guidade turerna ner i Äspötunneln som var fullbokade i stort sett hela dagen. Många besökte också den borrhavsplats på Simpevarps-halvön där SKB:s personal berättade om den pågående platsundersökningen. Många gick tipspromenad längs Äspöstigen och passade på att göra paus för korvgrillning längs vägen. För de yngre fanns barnaktiviteter exempelvis ponnyridning.

SKB:s platsekolog Erik Wijnblad berättade om sitt arbete för samrådsdeltagarna.

Foto: Curt-Robert Lindqvist

Svalt intresse för samråd bland Oskarshamns miljöorganisationer

Intresset var minst sagt svalt, när SKB den 22 april bjöd in Oskarshamns natur- och miljöorganisationer till samråd. Endast ett fåtal personer kom på mötet, där det bland annat diskuterades hur vattnet i Ekerumbäcken påverkas av SKB:s borrhningar.

Omkring 45 inbjudningar skickades ut till föreningar och organisationer runt om i kommunen. Tanken var att ge de lokala natur- och miljöorganisationerna en särskild möjlighet att lämna sina synpunkter på den så kallade avgränsningsrapporten. Där föreslår SKB vilka utredningar som ska genomföras inom ramen för den miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som ska göras för en inkapslingsanläggning och ett djupförvar för använt kärnbränsle i Oskarshamn.

Få besökare

Endast ett fåtal kom till mötet. En av de inbjudna föreningarna var Oskarshamns Djurskyddsförening där Siv Strand Rönnbäck är ordförande.

– Nej, vi var inte där. Jag kan inte säga exakt varför, antingen var jag upptagen den kvällen eller så tänkte jag att det här har nog inget direkt med djur att göra, säger hon.

Tycker du att det här är en viktig miljöfråga?

– Vi har ju kärnkraft och vi har avfall som måste förvaras och nu efteråt kan jag beklaga att jag inte ägnade ett par timmar åt att diskutera den här frågan och ställa SKB mot väggen.

En inbjudan hade också gått till Oskarshamnsbygdens fågelklubb. Men där är medlemmarna helt enkelt för upptagna den här tiden på året. Våren är högsäsong för fågel-skadning förklarar kassör Leon Axelsson.

– Hade det varit en annan tid på året så

hade vi nog försökt få dit någon från klubben. För nog måste man säga att det här är en viktig miljöfråga.

SKB:s platschef i Oskarshamn, Peter Wikberg, tyckte ändå att det var ett bra möte.

– Det ställdes flera bra frågor och det blev intressanta diskussioner trots att det var så få där.

Under samrådsmötet diskuterades bland annat om miljön i och kring Ekerumbäcken kan påverkas av det spolvatten som SKB släpper ut i närheten. SKB tar regelbundna prover i bäcken för att kontrollera att vattnet inte påverkas.

Alternativa metoder diskuterades

Den 13 maj hölls motsvarande samråd i Östhammars kommun. Där presenterade OSS, Opinionsgruppen för säker slutförvaring, sina frågeställningar kring MKB och samråd. Den 4 maj bjöds de nationella organisationerna in till samråd i Stockholm. Här diskuterades bland annat status för SKB:s två platsundersökningar och den långsiktiga säkerheten vid djupförvaring av använt kärnbränsle. Vid alla tre mötena fokuserades delar av diskussionen på alternativa metoder för omhändertagande av använt kärnbränsle.

Vill du veta mer om vad som togs upp under mötet? Eller har du andra frågor som rör samråd och MKB? Ring 08-459 84 30 eller skicka e-post till mkb@skb.se.

Mer information finns på vår webbplats: www.skb.se/mkb.

En tur i underjorden – populärt för Oskarshamns turister

Många av Oskarshamns turister är intresserade av SKB:s urbergsturer, det kan Britt-Marie Stigamo, Gitte Frandsen och Helén Dunsäter på Oskarshamns turistbyrå intyga.

Sjöfartsmuseet, Blå Jungfrun och SKB:s underjordslaboratorium på Äspö. Det är vad turisterna helst vill se när de kommer till Oskarshamn.

– Det är de tre stora attraktionerna här i kommunen, säger Britt-Marie Stigamo på Oskarshamns turistbyrå.

Varje sommar kommer cirka 20 000 turister till Oskarshamn. För Britt-Marie Stigamo, Gitte Frandsen och Helén Dunsäter på turistbyrå gäller det att ha koll på kommunens turispärlor.

En trappa upp från turistbyrå ligger de populäraste besöksmålen: Sjöfartsmuseet och Döderhultarmuseet. De har tillsammans cirka 20 000 besökare varje år.

Men bussturer ner i underjorden och båtturer ut till Blå Jungfrun lockar också många av kommunens turister.

– Förra sommaren bokade vi in 2 500 besökare till SKB:s Urbergsturer och 3 000 besökare till Blå Jungfrun, säger Britt-Marie Stigamo.

Samarbete med SKB

I år är sjätte året i rad som SKB samarbetar med turistbyrå vad gäller bokningarna av Urbergsturer.

Vet turisterna att de vill åka ner i berget när de kontakter er?

– Många ringer och bokar redan i bilen när de är på väg till Oskarshamn, för då har de hört reklam för Urbergsturer på Radio Match, berättar Britt-Marie Stigamo.

De allra flesta hör talas om turerna via vänner och bekanta som själva besökt Äspölaboratoriet.

– Det är ju en väldigt varierad tur med både filmvisning, utställning och busstur ner i berget, så många blir ju intresserade när man berättar om det, säger Gitte Frandsen.

Turen tar besökarna nästan 500 meter ner i berget. Där visas hur ett framtida djupförvar för använt kärnbränsle kan komma att se ut.

Fullbokat i juli

Under juli månad nås toppen av turistsäsongen. Förra året var turerna helt fullbokade under den tiden och besökarna fick vänta upp till två veckor för att komma med på en tur till underjorden.

– När det var som mest i somras bokade vi tre turer per dag och trettio personer per tur, och då var det smällfullt varje gång, säger Britt-Marie Stigamo.

I år försöker SKB undvika de längsta väntetiderna genom att köra ytterligare en tur per dag under den tid då efterfrågan är som störst. Övrig tid körs tre dagliga turer, utom första och sista veckan då det går två turer per dag.

Även många utländska turister är intresserade av att följa med ner i berget. En nyhet för året är därför att en guidning varje vecka görs på engelska.

Direkt efter midsommar drar årets Urbergsturer i gång. De fortsätter hela sommaren fram till mitten av augusti.

För information och bokning, ring Oskarshamns turistbyrå, telefon 0491-881 87. Turen är gratis. Åldersgräns sju år.

Finlands väg till slutförvar

Tidtabellen är spikad, platsen är godkänd och i sommar sätter arbetet i gång på allvar. Som första land i världen börjar då Finland bygga ett slutförvar för använt kärnbränsle.

■ Text: Anna Wahlstéen ■ Foto: Inger Brandgård

Schaktningsarbetena för det finska slutförvaret startar i sommar, berättar Timo Seppälä som är Posivas informationschef.

– Här ska det ligga, säger Timo Seppälä och slår ut med handen mot en gles tallskog.

Än så länge ser det knappast ut som ett blivande slutförvar, men att något är på gång förstår man genast. Några lastbilar och grävskoppor arbetar bakom en trädrida och snett till höger ligger ett stort skogsområde som nyligen avverkats.

Vi befinner oss tio mil norr om Åbo, nästan mitt ute på ön Olkiluoto i Euraåminne kommun. Ett par kilometer längre ut på ön ligger ett av Finlands två kärnkraftverk.

Timo Seppälä, som är informationschef på Posiva, Finlands motsvarighet till svenska SKB, pekar ner mot en betongfyrcant i berget.

– Där när är ingången. Än så länge har vi bara borrar in i berget men i sommar börjar vi schaktningsarbetena för nerfartstunneln.

Onkalo – väg till kunskap

Den blivande tunneln kallas Onkalo, ett finskt ord för fördjupning i berget. Och det är just vad det ska bli, och en ganska djup sådan. Tunneln kommer att slingra sig 8,3 kilometer i berget och nå ner till 520 meters djup.

Men Onkalo blir mer än bara en väg ner i berget, det blir även en väg till kunskap.

– Medan vi bygger tunneln säkras vi de geologiska resultaten som vi fått från kärnbörningar i området. Till en början blir Onkalo en underjordisk forsknings-tunnel, förklarar Timo Seppälä.

Arbetet beräknas ta sju år och därefter kommer Posiva att ägna ytterligare ett par år åt forskning. Sedan fortsätter man bygga tunnlar för slutförvaret och då fungerar Onkalo som nerfartstunnel i berget.

Det sista av de 28 djupa kärnbörarna. Bakom träden pågår byggandet av förrådsutrymmen.

Hur kommer det sig då att Finland är först i världen med att börja bygga ett slutförvar för använt kärnbränsle?

Timo Seppälä menar att det från början är regeringens förtjänst, som redan 1983 beslutade att Finland skulle bygga ett slutförvar för landets använda kärnbränsle. Redan då sattes tidtabellen: år 2000 skulle platsen för förvaret väljas och 2020 skulle slutdeponeringen av bränslet påbörjas. Hittills håller man tidtabellen till punkt och pricka.

Posiva håller låg profil

Trots att Finland måste betraktas som främst i världen inom detta område så håller Posiva en låg profil.

– Vi är först med att välja plats men det är inte något speciellt med det. Visst har vi märkt att de internationella besöken ökade till en början, men nu har intresset svalnat, säger Timo Seppälä.

Istället är det ett annat storbygge på ön Olkiluoto som drar de internationella blickarna till sig just nu: bygget av en ny kärnkraftsreaktor. Sprängningar och schaktningsarbeten är i full gång och redan nästa år påbörjas bygget av själva reaktorn, som blir Finlands femte.

– Även bränslet från den nya reaktorn ska deponeras i slutförvaret här på Olkiluoto och därför räknar vi med att förvaret ska förslutas först år 2130.

Nu mellanlagras allt bränsle i vattenbassänger vid kärnkraftverken, ungefär på samma sätt som SKB gör med det svenska kärnbränslet i Clab i Oskarshamn. Och vad gäller teknik för slutförvaring av bränslet finns fler likheter med Sverige.

– Inom forskning och utveckling samarbetar vi med flera andra länder men det djupaste samarbetet har vi med Sverige och det viktigaste handlar då om kapseltillverkning, säger Timo Seppälä.

På Finlands västkust ligger Euraåminne kommun där slutförvaret ska byggas.

På SKB:s kapsellaboratorium i Oskarshamn arbetar de två företagen sida vid sida med att ta fram den kopparkapsel som ska innesluta bränslet. Även resten av slutförvaret kommer att likna den svenska lösningen; kapslarna placeras 500 meter ner i urberget och bäddas in i bentonitlera.

28 djupa borrhål

Ljudet av lastbilarna och grävskoporna tar oss tillbaka till nuet och den tallskog där vi står. Timo Seppälä pekar mot en orange pinne på en grusad plan alldeles framför oss.

– Vi har borrar 28 djupa kärnbörnhål på ett fyra kvadratkilometer stort område här på ön, och det här är det sista av dem.

Undersökningarna av berggrunden på Olkiluoto har pågått sedan 1987. Till en början undersöktes flera platser och mellan 1993 och 2000 gjordes detaljerade platsundersökningar i fyra kommuner i landet, däribland de två kärnkraftskommunerna Euraåminne och Lovisa. Geologiskt sett dög alla fyra platserna. Därmed var det andra saker som avgjorde valet menar Timo Seppälä.

– Vi märkte ganska snart att vi saknade stöd bland invånarna i de två kommunerna utan kärnkraft och därmed återstod Euraåminne och Lovisa.

Euraåminne hade en viss fördel i att det mesta använda kärnbränslet redan fanns där och genom att bygga slutförvaret på Olkiluoto kunde transportererna av avfallet minimeras. Men det som slutligen avgjorde valet, var faktiskt kommunens hårda arbete i Euraåminne (se vidare sidorna 16–17). Därmed kan världens första slutförvar för använt kärnbränsle börja byggas inom kort.

Euraåminne kämpade hårt för slutförvaret

Mycket nöjd är Altti Lucander över överenskommelsen med Posiva om ålderdomshemmet Vuojoki herrgård (i bakgrunden). En stiftelse har tagit över det gamla ålderdomshemmet och Posiva flyttar sitt huvudkontor hit efter renovering. För hyran från Posiva har kommunen byggt ett nytt servicehus i centrum av kommunen. Det invigdes den 7 maj i år.

Det var Euraåminne kommuns starka vilja som drev fram beslutet att kommunen blev platsen för Finlands slutförvar för använt kärnbränsle. När två kommuner – Lovisa på sydkusten och Euraåminne på västkusten – var ensamma kvar i valet av plats så flyttade Euraåminne fram sina positioner ytterligare ett steg: I diskussioner med Posiva uttryckte kommunen sin vilja "mycket starkt". Resultatet blev att Lovisa föll bort och Euraåminne fick ett avtal som bland annat gav kommunen ett nytt ålderdomshem. In i det gamla – en empireherrgård – flyttar Posiva sitt huvudkontor.

■ Text och foto: Moa Lillhonga-Åberg

Den man som drivit frågan om Euraåminnes engagemang i slutförvarsfrågan är Altti Lucander, moderat kommunpolitiker som under sitt yrkesverksamma liv var verksam inom TVO (Teollisuuden Voima Oy – Industrins Kraft AB) som

äger Olkiluoto kärnkraftverk i samma kommun. Han är nöjd i dag när förberedelserna för tunnelarbetena är i full gång.

– Ja, jag är mycket nöjd. Kommunens framtidsstrategi att satsa på kärntekniskt kunnande är rätt satsning. Det är ju också här som Finlands femte kärnreaktor ska byggas.

Debatten bekant

Den svenska debatten är välbekant för Altti Lucander som är flitig gäst i svenska, och även internationella, sammanhang då han förklarar hur det är att representera den första kommun i världen som arbetat hårt och målmedvetet för att få slutförvaret till kommunen.

– Man kan kanske säga att finländare och svenskar är olika. Vi finländare är otåligare och vi drar inte ut på beslutsfattan-

”Kommunens framtidsstrategi att satsa på kärntekniskt kunnande är rätt satsning. Det är ju också här som Finlands femte kärnreaktor ska byggas.”

det. Tvärtom är vi benägna att fatta ”melanbeslut” som leder oss i en önskad riktning, säger Altti Lucander. Under tiden utreder vi vidare.

Kommunfullmäktige i Euraåminne fattade i januari 2000 ett principbeslut att tillåta ett slutförvar i sin kommun. Rösterna föll 20 mot sju och sprängde partigränser. Alla fyra moderater sade ja, alla nio socialdemokrater sade ja, av elva centerpartister sade sex ledamöter ja och av tre i vänsterförbundet sade en ja.

”Sörjer för de sina”

Enligt Altti Lucander har kommunen en strategi som innebär att kommunen ”sörjer för de sina”, det vill säga arbetar för vad man tror är kommunens bästa, och lämnar övriga frågor till andra.

– Vi litar på att teknikerna sköter sitt, att de regionala myndigheterna ser till regionens bästa och att strålskyddsmyndigheterna gör sitt jobb. Vi fattar inga beslut utan att samarbeta med Stuk (Strålsäkerhetscentralen). Det är omöjligt för oss att ha den kunskapen, säger Altti Lucander. Vi har heller ingen egen referensgrupp som de svenska kommunerna. Vi är en liten kommun och vi behöver ingen som tolkar skeendet åt oss.

Det låter som om det hade gått på räls för Euraåminne att få slutförvaret. Så är det inte – i dag är över hälften av kommuninvånarna positiva till slutförvaret men så har det inte alltid varit. Den stora vändningen kom för tio år sedan då riksdagen ändrade kärntekniklagen så att Finland förbjöd både import och export av använt kärnbränsle. Sedan dess har förtroendet för Posivas metod och platsval ökat.

Herrgård del i avtal

Tillbaka till frågan om Vuojoki herrgård, en vacker empireherrgård från 1836, ritad av arkitekten C L Engel som också har ritat postmuseet på åländska Eckerö.

Herrgården var till alldeles nyligen Euraåminnes ålderdomshem – ack så oändamålsenlig. Den skulle bli en viktig del i kommunens uppgörelse med Posiva.

Avtalet innebär att Posiva hyr Vuojoki herrgård av kommunen i 40 år. Posiva flyttar sitt huvudkontor till herrgårdens översta våning. De andra blir restaurang, festvåning, kontor med mera.

40 års hyra betalar Posiva på 20 år till kommunen och för pengarna har kommunen byggt ett nytt servicehus i centrum med plats för äldreboende och vårdcentral.

Båda parterna förklarar sig nöjda med avtalet.

– Vi fick vad vi behövde, säger Altti Lucander som visserligen säger sig inte vilja, eller kunna, ge några råd åt de svenska kommunerna i slutförvarsfrågan, men ändå starkt betonar några frågor:

– För det första är det ytterst viktigt att det lokala näringslivet får spela en stor roll när slutförvaret och den femte kärnreaktorn byggs och drivs. För det andra är det en livsfarlig diskussion att flera länder inom EU skulle kunna samarbeta om kärnavfallet. Det vill säga ta hand om varandras avfall. Den diskussionen ska vi inte ha – Finlands kärnavfall är Finlands och stannar i Finland och det är inte tal om att ta hit andra länders.

”... det är ytterst viktigt att det lokala näringslivet får spela en stor roll när slutförvaret och den femte kärnreaktorn byggs och drivs.”

Fakta om Euraåminne

Euraåminne kommun ligger i Satakunda på Finlands västkust, cirka 10 mil från Åbo, 1,5 mil från Raumo och cirka 4 mil från Björneborg.

Invånare: 5 800 personer.

Sysselsättning: Runt 900 jobb inom industrin, 800 inom service och 230 i jordbruk. TVO som driver Olkiluoto kärnkraftverk är näst största arbetsgivare efter kommunen.

Arbetslöshet: 12,8 procent (Finlands genomsnitt är 11,5 procent).

Största parti: Centerpartiet.

Opinion för och emot slutförvaret 2003: Drygt 50 procent känner sig trygga med slutförvaret, 25 procent säger inte vara det och resten har ingen uppfattning.

Bakgrund

Närmare 30 procent av den finländska elen kommer från kärnkraft. Landet har två kärnkraftverk, i Lovisa och i Olkiluoto, med vardera två reaktorer. En femte reaktor ska byggas.

Finland är ett av de länder i världen som har kommit längst, när det gäller planerna på att långsiktigt ta hand om sitt använda kärnbränsle. SKB:s finländska systerföretag Posiva Oy har under cirka 25 års tid undersökt den finländska berggrunden och utvecklat tekniken för ett slutförvar. Den tekniska utvecklingen har skett i mycket nära samarbete med SKB och länderna planerar också att bygga sina förvar enligt samma teknik.

I början av 80-talet kartlades områden som skulle kunna vara lämpliga för slutförvaring av kärnavfall. Detaljerade undersökningar gjordes därefter på fyra platser – Kuhmo, Äänekoski, Lovisa och Euraåminne. För dessa platser gjordes även en miljökonsekvensbeskrivning, MKB. Valet föll på Olkiluoto i Euraåminne. Detta sedan kommunen, med ett starkt stöd hos invånarna, uttryckt en klar vilja att hysa slutförvaret.

Efter att Stuk, den finländska motsvarigheten till Statens kärnkraftinspektion, och statsrådet senare godkänt Posivas ansökan, röstades principbeslutet igenom i riksdagen 2001, med siffrorna 159–3.

Plats och metod är alltså bestämda. Enligt planerna ska slutförvaret börja byggas 2010 och slutdeponeringen inledas 2020.

Populära exkursioner i Misterhults socken

En platsundersökning är inte bara borringar. Våra exkursioner är ett sätt att visa vilka andra undersökningar vi gör i naturen, säger SKB:s Katarina Odéhn som anordnar natur- och kulturexkursioner i Misterhults socken.

Hittills har två exkursioner genomförts för allmänheten i Oskarshamn och ytterligare två planeras i juli. Intresset har varit stort och de två första var fullbokade flera dagar i förväg.

– Vi går igenom bygdens historia och tittar också på berggrundens betydelse för hur bygden ser ut i dag, berättar Katarina Odéhn.

Till sin hjälp har hon geolog Jan Mikaelsson från Högskolan i Kalmar som berättar om inlandsisens framfart i trakten och hur man genom att titta upp mot trädtopparna kan avgöra om jorden är bördig eller mager.

I trakterna runt Misterhult är det gott om historiska lämningar både från forntid och senare tidsepoker. Karl-Gunnar Karlsson, som är född och uppvuxen i Mederhult, följer också med på exkursionerna för att berätta om sin hembygd.

Karl-Gunnar Karlsson berättar om Mederhults historia.

Det blev ett besök vid de gamla kolugnarna i Mederhult och Karl-Gunnar berättade om hur de användes under andra världskriget.

Katarina Odéhn i sin tur informerade om SKB:s platsundersökning i Simpevarp och Laxemar.

– Jag berättar lite om statusen i undersökningarna och vilka underökningar vi

gör av växter, djur och kultur i trakterna runt Misterhult.

Sommarens exkursioner går av stapeln den 14 och 15 juli. Och då blir det geologi på djupare nivåer. Deltagarna får då även besöka SKB:s underjordslaboratorium på Äspö, 500 meter ner i berget.

Anmälan görs till Oskarshamns turistbyrå på telefon 0491-881 87.

Välkommen till underjorden

Vid Äspölaboratoriet norr om Oskarshamn finns en av Sveriges djupaste utställningar. Här kan du på nästan 500 meters djup se hur ett djupförvar för använt kärnbränsle kan komma att se ut.

För information och bokning, kontakta Oskarshamns turistbyrå, telefon 0491-881 87.

Turen är gratis. Åldersgräns sju år.

Dubbelt silver till film om Paldiski

SKB-filmen "Åter till Paldiski" har under våren uppmärksammats vid olika festivaler.

Såväl vid svenska Guldklappan 2004 som vid WorldMedia Festival i Hamburg tog den hem silvermedaljen.

Bo Nirvin flankerad av Valeri Badörhanov, före detta ubåtskapten i Sovjetflottan och nu strålskyddsansvarig på anläggningen, och Henno Putnik, chef för AS Alara, SKB:s motsvarighet i Estland.
Foto: Finn Isaksson.

"Åter till Paldiski" har producerats i samarbete med United Film & TV AB, och skildrar ett kort återbesök av SKB-medarbetaren Bo Nirvin, i Paldiskiområdet i Estland. Platsen var tidigare en sovjetisk träningsbas för atomubåtsbesättningar och SKB har under ett tiotal år hjälpt till att sanera den från radioaktivt avfall. Nu driver esterna själva sitt saneringsarbete.

– Filmen är knappt femton minuter lång men materialet skulle räcka till en betydligt längre dokumentär. Det är en så otroligt rik historia och det finns så mycket mer att berätta, bland annat om människorna som jobbar där nu, säger Finn Isaksson som var produktionsansvarig på SKB.

I förra numret av Lagerbladet berättade vi i ett reportage om vårt arbete i Paldiski och vad det har resulterat i. Bo Nirvin, som vistats på platsen under långa perioder, har tusentals bilder på hur det såg ut när SKB kom dit – förfallna byggnader, avfallshögar med okänt innehåll, trasiga ledningar med mera. Numera är avfallet sorterat och förpackat enligt de internationella krav som ställs på ett mellanlager. Vi betraktar saneringen som mycket lyckad och gläds åt att även filmen uppskattas.

/ Inger Brandgård

Fotnot: Vid festivalen Guldklappan bedöms och belönas årets bästa svenska produktioner inom beställningsfilm. WorldMedia Festival är en av Europas största tävlingar för beställningsfilm. I år tävlade filmer från produktionsbolag i 23 länder.

Grattis till vinnarna!

Första pris i Lagerbladets tävling – en traktörpanna i koppar.

En hel hög av vykort och mejl har kommit in med svar till den tävling vi hade i förra numret av Lagerbladet. Av dem som svarat rätt på de fem frågorna har vi dragit fem vinnare.

Första pris gick till Oscar Pettersson i Hestra. Vi skickar en traktörpanna i koppar på posten.

Övriga vinnare blev familjen Svensson och Ing-Marie Pettersson, båda i Kristdala, som vinner varsin termos och Anders Hjertkvist i Örebro och Kerstin Karlsson i Oskarshamn, som får varsin ryggsäck. Grattis till er alla!

Och så den rätta raden:

Oskarshamns kommun har 117 mil stränder (x) och konstverket utanför Källströmsgården i Påskallavik heter Blå pojken(1). Fartygets namn är m/s Sigyn (2) och fågeln är en häger(x). Smålands landskapsblomma, Linnea, användes förr i tiden mot gikt och ledvärk (2).

Vad gör dom?

- a) Siktar på MVG i metallslöjd?
- b) Hjälper mamma och pappa med IKEA-möblerna?
- c) Eller besöker de »Ett uppdrag i tiden«, en annorlunda utställning om Sveriges radioaktiva avfall?

Välkommen ombord!

Kalmar 12/7–13/7, Västervik 14/7–15/7, Oskarshamn 16/7–17/7,
Kalmar 21/8–22/8 och Oskarshamn 28/8–29/8.
Utställningen är öppen 10–19 (helger 12–17).